

KONCEPCE PSYCHICKÉ
DEPRIVACE V DĚTSTVÍ
(PODLE LANGMEIERA A
MATĚJČKA)

Deprivace v nízkém věku dítěte (dle Matějčka)

- strádání nedostatkem uspokojení nějaké z důležitých potřeb
- vede k vážnému narušení citového a rozumového vývoje dítěte
- Nedostatek citového pouta u dětí vede k poruchám a těžkým problémům, které mohou být nenapravitelné - depriváční situace, umělým prostředím, separací či izolací, negativním postojem rodičů k dítěti atd.
- Výzkum - 60. léta Z. Matějček sledoval 666 dětí ve věku 7-15, které byly kolektivně vychovávány - ve skupině se vyskytovaly děti z DD, do nichž nastoupily po 3. roce věku, a ty, které byly v ústavní péči od kojeneckého či batolecího věku - velká většina těchto dětí se ve škole špatně učila, i když byl intelekt v průměru nebo i nadprůměru - příčinou psychická deprivace, neuspokojení základních psychických potřeb, nedostatek citové odezvy soc. prostředí na spontánní aktivitu dítěte atd.
- Z. Matějček zjistil také, že děti, které nastoupí do ústavní péče do 3 let vykazují opoždění intelektových a sociálních schopností a jejich vývoj řeči klesá – oblasti, kde je zapotřebí citového kontaktu dítěte s dospělým
- Zkušenost s citovou deprivací narušuje osobní vývoj jedince a rozumového vývoje dítěte

Vitální psychické potřeby (dle Matějčka, 1995 a 1996)

- 1) potřeba určitého množství, proměnlivosti a kvality vnějších podnětů – umožňuje naladit organismus na žádoucí úroveň aktivity
- 2) potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech, tj. potřeba smysluplného světa – umožňuje, aby se z podnětů staly zkušenosti, poznatky a pracovní strategie (jde tedy o základní podmínky pro jakékoliv učení)
- 3) potřeba prvotních emocionálních a sociálních vztahů – přináší dítěti pocit životní jistoty a je podmínkou pro žádoucí vnitřní integraci jeho osobnosti
- 4) potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty – vede ke zdravému uvědomění vlastního já, vlastní identity, což je podmínkou k osvojení užitečných společenských rolí a hodnotných cílů životního snažení
- 5) potřeba otevřené budoucnosti nebo životní perspektivy – dává lidskému životu časové rozpětí a podněcuje a udržuje v člověku jeho životní aktivitu (dimenze naděje x beznadějnost)

Okolnosti vedoucí k deprivaci (dle Matějčka, 1996)

- extrémní sociální izolace
- ústavní výchova
- deprivace v rodině
- děti se zvýšenou vnímavostí vůči deprivacním vlivům

Projevy deprivace dle věku dítěte

- **Děti do 3 let**
 - opoždění celého psychomotorického vývoje
 - povrchnost a nediferencovanost citů a sociálních vztahů
 - nezúčastněná nebo rozmrzelá nálada
 - zpomalený vývoj řeči

- **Předškolní děti**
 - silná povrchnost citových vztahů
 - přetrvávající problémy s řečí (velmi častý důvod odložení školní docházky)

- **Děti v období školní docházky a puberty**
 - slabší studijní prospěch (než odpovídá skutečným intelektovým schopnostem dítěte)
 - problémy s běžnými sociálními návyky a začleněním do kolektivu
 - výkyvy v chování dítěte (např. agresivita)
 - nedůvěra k lidem
 - neurotické potíže
 - zvýšené nebezpečí vzniku závislosti na alkoholu, drogách atd.

Kvalita života v dospělosti s ohledem na deprivaci

- důsledky prožité deprivace mohou přetrvávat i do dospělosti
- problémy v partnerských vztazích, jako rodiče bývají nejistí ve výchově svých dětí
- Při rozboru motivace různých trestných činů a při hodnocení osobnosti jejich pachatelů se projevuje jako významný činitel prožitá deprivace
- vážné narušení psychického vývoje, může se projevit v celé struktuře osobnosti, v chování, v sociálním začlenění, v celé životní orientaci